

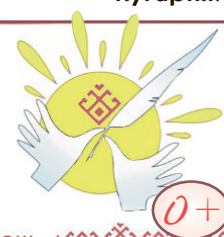

Шочмо эл, порылык да чын верч!

Будь готов!

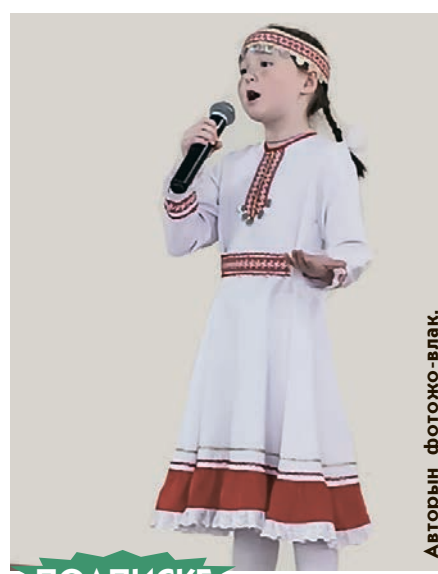
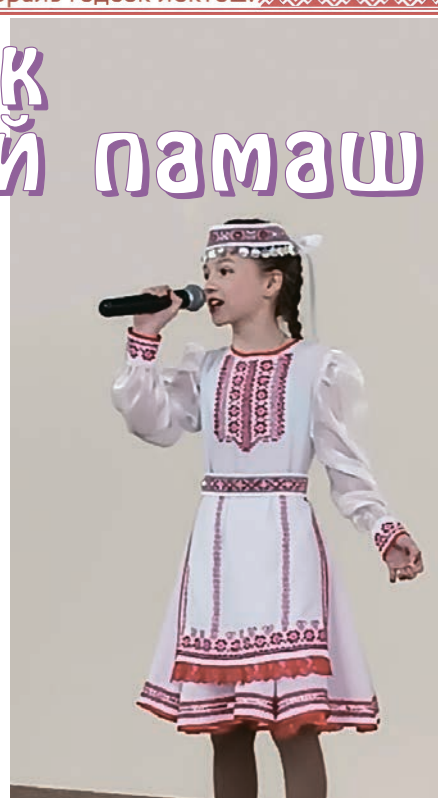
48-ше (3644) №,
2023 ий 1 декабрь,
кугарня.

Ямде лий

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

Йүкышт - чылтак ший памаш

Авторын фотожо-влак.

Финн-угор калык-шамычын «Ший памаш» регион-влак кокласе фестиваль-конкурсышт Йошкар-Олаште кандашымше гана эртаралтын. Тений тушто марий йоча-влак икымше гана мастарлыкштым тергенят. Ёдыр-рвезе-шамыч Йошкар-Ола да Марий Элын түрлө районжо гыч толынят. Калык-влакын тўвыра пўртыштышт нунын йўкышт ший памашла шергылтын. Иктешлымеке, 7-10 ияш-влак коклаште У Торъял район гыч «Семэгер» марий муру студийын солисткыже Настя Егюшина (**ўлыл снимкыште**) «Шочмо мланде» муру дене сенышыш лектын. 11-15 ияш-шамыч коклаште Йошкар-Ола гыч «Мозаика» образцовый эстраде муру студийын солисткыже Лиза Шишкина (**кўшыл снимкыште**) «Пиал сер деке» муру дене чылаштым ончылтен. «Мурышо ансамбль» тагасыште «Музыкальная шкатулка» ансамбль (Морко район) (**снимкыште**), «Золотые лучики» трио (У Торъял район), «Шымавуч» квартет (Параньга район) ойыртемаптыныт. Нуно кумдан палыме мурызо-влак дене пырля Ленин лўмеш тўвыра полатыште гала-концертыште усталыкштым ончыктеныт.

Х.АЛЕКСАНДРОВА.

ПОДПИСКЕ

4-14 декабрьште Россий мучко Подписчикын декадыже эртаралтеш. «Ямде лий» газетлан шулдырак ак – **375 тенгеат 54 ыр** – дене возалташ вашкыза.

Индекс – **П4696.**

Подпискым ыштыше-влак коклаште **лотерей** модыш эртаралтеш. **Тўн приз – 3D ручка.**

Рекламе.

«Келшымаш кўвар»

Фотом интернет гыч палме.

«Келшымаш» (снимкыште) да Йошкар-Оласе 29-ше номеран школын «ЙОжики» командышт Марий Элын чапшым араленыт. Ёдыр-рвезе-влак, икте-весе дене лишкырак палыме лийын, мероприятий-лашке ушнен, тўрлў калыкын тўвыраже, йўлаж нерген шинчымашыштым келгемденыт. Марий калык нергенат кумдан каласкаленыт.

Шукерте огыл Дагестан Республикаштыште «Мы вместе: Разные. Смелые. Молодые» федерал проект радамыште «Мост Дружбы» всероссийский проектн финалже эртаралтын. Тушко Рос-сийын 21 регионжо гыч 200 участник ушнен. Медведево район Руэм посёлкысо Шуко профилян лицей-интернатын

«Келшымаш» команде «Квиз-Бриз» уш-акыл модышышто, «По следам народов России» интерактивный мероприятийыште сенышыш лектын, «Брендинг территорий» создаём «Регион будущего» модышышто призёр лийын. «ЙОжики» командынат сенымашыже ятыр.

Х.АЛЕКСАНДРОВА ямдылен.

Историйым шергалына

★ 1 декабрь *Российыште Воин чап кече семын палемдалтеш. 1853 ий ты кечын П.С.Нахимовын вуйлатыме руш эскадр Синоп мыс воктене турко эскадрым кырен шалатен.*

★ 3 декабрь – *Палыдыме салтакын кечыже.*

★ 1941 ий 5 декабрьыште *Йошкар Армиё Моско ола воктене крдалмаште фашист тўшкам чактарен, контр наступленийым тўжалын.*

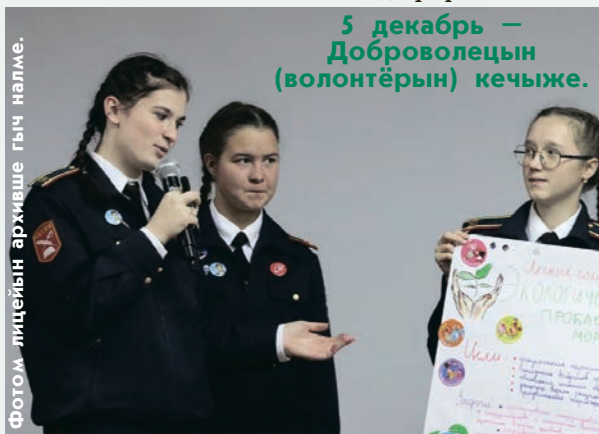
5 декабрь – *Российыште Воин чап кече.*

Илыш дене тўр

Морко районысо Коркатово лицейыште волонтер пашам чоткыдын виктарен колтымо. Тидын шотышто «Морко шўшпык» волонтер отрядын надырже кугу. Поро пашам ышташ районысо моло школламат кумыландаш да ой-канаш дене полшаш манын, лицейыште Сенгымаш волонтер-влакын шыжымсе школыштым эртаренна. Шуко ващлиймаш лийын. Ёдыр-рвезе-влак проектштым араленыт (снимкыште), пашашт дене палдареныт, квест-модышышто ушакылыштым тергеныт. Кукшо душым ыштеныт да серышым возеныт. «Поро паша кок ўмыран» маныт калыкыште. Теат ушныза.

В.Н.ВАСИЛЬЕВА.

Фотом лицейын архивше гыч палме.

5 декабрь – **Добровольцын (волонтерын) кечыже.**

Росийысе увер

«Пишу тебе, Герой!»

всероссийский военно-патриотический акцияшкешке ушныза. Украинныште спецоперацияштыште улшо салтак-влаклан серышым возыза да, «Письмо солдату» манын палемден, **103400, Москва-400** адрес дене колтыза.

Шушаш ийын

«Мурзилка» йоча журналлан **100 ий** темеш. Тудым саламлаш открытым тўрлў йон дене ямдылыман. Пашам **contest@murzilka.org** адрес дене электрон почтыш

колтыман.

5-11-ше класслаште

тунемше-шамыч янлыкым да пўртўсым аралыме дене кылдалтше шымлыме паша конкурсшто ушакылыштым терген кертыт. Пашам, йодмаш почеш кельштарен, **1 январь марте** колтыман. Тўрыс увер – **moscowzoo.ru** сайтшыште.

Марий Элысе увер

5 декабрьыште

«Марла чын возена» тўшка диктант эртаралтеш. Йошкар-Олаште илыше-влак **Марий кугыжаныш университетыште** да **С.Г.Чавайн лўмеш Национальный книгагудышто** возат. 10 шагатлан тўналеш.

7-17 ияш ўдыр-

рвезе-влак «Золотой кадр» республикысе йоча кино-фестивальыш ушнен кертыт. Тўрыс увер – **technik12.ru** сайтшыште.

Республикысе марий тўвыра рўдер «Кольшт, Йўштў Кугызай...» у ий почеламут, «У ий дене» видеосаламлымаш, «Йўштў Кугызалан серыш» конкурслам увертарен. **6-15 ияш** ўдыр-рвезе-влак усталыкыштым терген кертыт.

Пашам **mari-centr_konkurs@mail.ru** адрес дене электрон почтыш **14 декабрь марте** колтыман.

Мустай школышто – шокшо вашлиймаш

Авторын фотожо.

Вара, актовый залыште погынен, газет редакций-влакын пашашт дене палдаренна. «Ямде лий» газетым кө налеш?» манын йодмылан шукын «Мый!» манын кычкыралыныт. Чолган возкалыше-шамычлан изирак пöлекым кучыктенна. Тыгак йоча-влак онгай да шонкалш таратыше йодыш-шамычлан вашмутым кычалыныт. Нунылан түрлө модыш дене модашат пеш келшен.

Тунемше-влак В.Крыловын «Йогыландий» пьесыж гыч ужашым мастарын модын ончыктеныт. Сценыште шкенныштым лүддымын, чолган кучымышт, марла яндарын, лывыргын мутланымышт дене чоннам савыреныт. «Рвезылык» ансамбльыш коштшо үдыр-рвезе-влакын сылне сем почеш кушталтен колтымышт пайрем шүлышым пуртен. Нуным икмыняр ий гыч кугу сценыште ужмо шуэш.

В.МАМАЕВА.

Ме, «Кугарня» ден «Ямде лий» газет редакций-влакын пашаенгышт, яллашке да школлашке чүчкыдын лектын коштына. Калык дене вашлийын, пашана дене палдарена. Кодшо арнян мемнам Шернур районысо Мустай школ шокшын вашлийын (снимкыште). Ұмаште олмыктымо школышто 50 үдыр-рвезе тунемеш.

Мыланна руш йылмым да литературым туныктышо Л.И.Медведева ден директорын воспитаний паша шотышто алмаштышыже А.А.Паймаков онгай экскурсийым эртареныт. Сылнын сорастарыме класслам, поян

тоштерымы ончал савырненна. Школын марий шүлышан улмыжо моткоч куандарен. Йоча-влакын усталык койышыштым коридорысо пырдыжыште кечыше мотор сүретла да шке ыштыме паша-шамыч гоч шижынна.

Айдеме чыла пален ок керт. Мом-гынат иктым чот йöратыман, келгын палыман.
В.КОСОРОТОВ.

Шүмсем пöлек

Аван кечыже вашеш классыштына лишыл егна-влаклан шүмсем пöлекым ончыктенна. Кажне тунемше аваж нерген сочиненийым возен. Вүдышö тудым серыш семын лудын. Вара ме, пайрем дене шокшын саламлен, почеламутым сылнын каласкаленна, мурым муренна, куштенна. Авана-шамычлан шке ыштыме открытым пöлекленна. Пайрем мучаште нуно, тауштен, шокшо чайым йүктеныт да тамле сий дене сийленыт.

Алина АЛЕКСАНДРОВА.
Советский, Шуарсола.

Порын шарнена

Фотом школ архив гыч налме.

Михайловка кундемыште кумдан палыме да пагалыме егна-влак ятырын улыт. Ик кечын книгагудо пашаен С.В.Моторова мемнам йоча серызе Аркадий Фёдоров дене палдарыш (**снимкыште**). Аркадий Фёдорович шке жапыштыже Михайловка кундемыште тўналгыш класслаште туныктышылан пашамыштен. Ме, йоча-влак, писательын пүртүс, кайык-шамыч нерген возымо сылнымут саскажым тўткын колыштна. Марий йылмым туныктышо Э.Г.Степанова да кугурак класслаште тунемше-влак мландүйвонго (веселка) нерген онгай презентацийым ончыктышт. Ты понгтым А.Фёдоров эре поген да калыкын тазалыкшым пенгыдемдаш полшен. Поро вашлиймаш уш-акылнам пойдарыш.

Вероника САВЕЛЬЕВА.

Советский район.

Телым пеледышат «мала»

Пөлемысе кушкыл ден пеледыш-влак айдеме семьянак илат: шўлат, йўйт, кочкыт, малат, чевер кечылан, яндар южлан куанат. Идалыкын кажне пагытыштыже нуным ончен моштыман. Телым пеледыш дене могай вашталтыш лиеш, да мыланна мом ыштыман! Нине да моло йодышлан вашмутым муаш манын, Российысе ялозанлык рўдерын Марий Элысе филиалжын вўдышў агрономжо И.А.Рябоконеко (снимкыште) дене мутланьшна.

– Ирина Анатольевна, пөлемысе кушкылым йўштў пагытыште кузе ончман?

– Шыжым да телым кече кўчыкеммылан кўра пеледыш айдеме семьянак «тургыжлана», эркын кушкеш. Садлан вўдым шагалрак шавыман, вожышт шўяш тўналын кертеш. Пөлемыште утыждене чот шокшылан кўра юж кушкырак лиеш. Кушкылын лышташ мучашыже нарынчемеш да кошка. Тыгодым вўдым чўчкыдырак шыжыктыман. Пеледышым волгыдырак верышке шындыман. Окнам почман огыл: лышташлаже кылмен кертыт. Телым кушкылын вийжат шагалемеш, садлан ўяндыман.

– Телым пеледышым кусарен шындына гын, энгекым ыштена мо?

– Пеледыш телым «нералта», садлан вожоражым уто гана тўкыман огыл, эмгаташ лиеш. Кушкыл иктаж-мо дене черланен але тудлан шыгыргын веле кусарыман.

– Йўштў пагытыште,

пеледышын укшыжым катен налын, вожым колтыкташ да узи шындаш лиеш мо?

– Южо кушкылым идалык мучко шындаш лиеш. Но укшлаже телым вожым начар да кужу жап колтат. Февраль мучаш марте вучалташ темлем. Лекгыш сай лийже манын, стимулятор роста манмым кучылтман.

– Южо кушкылым тичмашнек «малаш» колтыман, маньт.

– Чынжымак, тыгай пеледыш-влак улыт. Мутлан, кала, глоксиния. Теле вашеш вўдым шагалрак шавыман. Лышташыже лывыжгаш тўналмеке, вургыжым пўчман. Шоганжым лукман але кўршўкге юалге верыш шындыман.

Х.ТОКПУЛАТОВА мутланен.

Кисан кечыже

Ме, тўналтыш класслаште тунемше-влак (снимкыште), школыштына Кисан кечыжым пайремленна. Тидлан ончылгоч ямдылалташ тўналынна. Сўретым сўретленна, ача-авашамычын полшымышт дене шулдыран йолташна-влаклан кайык ўстелым ыштенна. Пайрем кечын почеламутым каласкаленна, туштылан вашмутым кычалынна. Г.П.Медведева киса нерген онгайын каласкален, В.З.Мустаева кайыкклан могай кочкышым пукшаш лийме дене палдарен. Шуко пайдале уверым пален налмеке, школ олма садыш каенна. Киса-влаклан кайык ўстелым сакаленна да тушко тамле кочкышым пыштенна.

Шернур, Мустай.

Павел ПРЯНИКОВ.

Эн чевер

Марий Элемын ятыр

сылне верже,

Эн чеверже –

шочмо кундемем.

Кужэнын эн яндар энерже,

Южшо-южшо – чылтак

шере эм.

Ончылнем –

поян шурнан пасужо,

Чодыраже саскалан поян.

Мурына, йонгалт,

тек кажне деке шужо,

Калыкна эн поро, икоян.

Аня АНДРЕЕВА.

Кужэнер, Тошто Йўледўр.

Юзо пагыт

Пўртўсыштў юзо пагыт озалана. Чыла вере ошо. Мландым пушкыдо тўшак леведын. А чодыраштыже могай сай! Тымык, нимогай йўк-йўан ок шокто. Лач шиште нерже дене пушенгым коклан пералта. Тыге тудо пушенгым эмла.

Алиса ВОЛКОВА.

Шернур, Лажьял.

Кугу пашам – тўшка вий дене

Яллаште пошкудо-влак кокласе вашполыш кугу верым налеш. «Илет але колаш возат – пеленет эре пошкудет лийже», – калыкмут тыге кўшта. Тылеч посна ожно яллаште жапын-жапын тўшка польшымы ыштеныт. Тиде вўма маналтеш. Южо кундемыште «мўма» шомакат уло.

Ожно кызытсе семын технике, механизм лийын огытыл. Чыла пашам кидвий дене ыштеныт, садлан тўшка польш моткоч аклалтын. Кугу сомыл лекмеке, родым, пошкудым ўжыныт. Шукыж годым чодырам руымо, шурным ўдаш кумдыкым ямдылыме, вўта гыч нурышко терысым лукмо, шурно кылтам шийме, пырням шупшыктым, пурам нўлтымў, пўртым чоңымо годым польш кўлын. Тыгодым нимогай пашалан кызытсе семын оксам тўлен огытыл, лач тутло сий дене сийленыт. Кызыт полшем гын, вес гана мый декемат толыт манын шоненыт. Тореш лият гын, ялысе йўлам пудыртымашлан шотлалтын. Суртышт йўлышў, тулыкеш кодшо еш-влаклан полшыдымо еным ятленыт (вурсеныт).

Ўдырамаш-шамыч коклаштат вўма чўчкыдын вашлиялтын. Нуно мушым тўшкан шуреныт, кынем туленыт, шўртым шўдыреныт, куэныт, шорыкым тўредыныт, межым эрыктеныт. Ятыр сомылжым пырля погынен шинчыме годым, шыжым, Покро деч вара, шуктеныт. Тыгодым йомакым каласкаленыт, муреныт. Озавате когылым, перемечым кўэштын, чыве шўрым шолтен ямдылен. Ик суртышто

пашам мучашлен, вес вере кусненыт. Южо пашашке икшыве-влакым ушеныт.

Вынерым ошемдыме да пушкыдемдыме пашалан кугу тўткыш ойыралтын. Тудым Семык пайрем марте ошемден шуктыман улмаш. Шурно пеледалтме годым уто йўк-йўаным лукман огыл. Тыге шурно лектыш удалиеш, шоненыт. Шке ямдылыме вынерым юзо виянлан

шотленыт, локтыш да шинчавочмо деч арала манын ўшаненыт. Кугу кумалтышым эртарыме годым эсогыл ото йыр вынерым шупшыныт. Карт кугызалан ялысе чыла ўдырамаш полшымо дене ямдылыме тувырым чиктеныт. Тыгак сўаным эртарыме, айдемым вес тўняшке ужатыме годым родо, пошкудо польш кўлын.

Икманаш, тўшка пашаште – кугу вий. Лач пошкудо, родо дене пырля погынен, кугу сомылым ворандарен колташ лийын. Ты йўла, моштымаш тукум гыч тукумыш куснен. Самырык тукумлан палдарен кодена гын, кугезынан йўлаже курымла дене илаш тўналеш.

Кызыт яллаште икте-васылан польшкалат мо? Тўшка вий дене могай сомылым шуктат?

А.П.АХМАДЕЕВА (Башкортостан, Бирск, Изи Соказа):

– Ялыштына родо-влак веле огыл, пошкудошамычат полшаш кумылан улыт. Шудым пырля ямдылена, пареггым шындына да кўнчен луктына, шыжым комбым шўшкылына, пунжым пырля кўрына (снимкыште). Пўртым чоңымо, пум ямдылыме, тавым кўнчымў годым тўшка вий деч посна ок лий. Ялым, суртым тўзатымашкат чылан ушнат. Йочасадын леведышыжым, пўртўнчылжым, школым, фельдшер-акушер пунктым олмыктым годымат ўрдыжеш огыт код. Мемнан кундемыште вўма аралалт кодмо дене кугешнен кертына.

Э.В.МАКСИМОВА (Морко, Шордўр):

– Чаманен каласаш логалеш, илыш моткоч писын вашталтеш. Ожно кеч-могай пашашке рўж ушненыт. Кызыт пошкудо-влак дене пырля ыштыме сомылым шагал годым ужашлиеш. Утларакше шке еш, родо-тукум дене веле пашам ыштат. Тиде 1990 ийлаште колхоз пыташ тўналме деч вара шижалтын. Ий гыч ийыш вўма нерген мондалтеш. Тўшка вийым техникыжат алмаштен да сеген, очыни.

Х.АЛЕКСАНДРОВА.

Фото-влакым еш архивла гыч налме.

6

Педагогике науко кандидат, кўшыл катэгориян туныктышо, Россий Федераций общий образованийын почётан пашаенже, Йошкар-Оласе 21-ше номеран Семёновка школышто кугыжаныш марий йылме урокым

вўдышö **О.Н.ВАСЕНИНА** ямдылен.

Марий кундемаште туныктым паша

1

Текстым возен пытарыза.

Мый _____ школышто тунемам. Тудо _____ верланен. Школлан _____ ий. Школна _____ пачашан. Тушто _____ кабинет-влак улыт. Школыштына _____ йоча тунемеш. Мый шке школемым _____.

2

Ойлончо-влаклан йодышым кельштарыза.

Озан олаште XVIII курымышто новокрещенский школ-влак почылтыныт.

Кокшўдö тунемшылан новокрещенский школ полатым 1755 ийыште чоненыт.

1750 гыч 1773 ий марте новокрещенский школым 2970 ег тунем пытарен.

1800 ийыште Озагысе новокрещенский школым петыренит.

3

Ўлнö ончыктым о йлаште марий йылме дене могай книга-влак савыкталтыныт!

Авторыштым палемдыза.

1775 ий _____

1832 ий _____

1867 ий _____

1870 ий _____

4

Чын вашмутым муза.

1. Икымше марий алфавитын авторжо:

- а) Андрей Альбинский;
- б) Трофим Удюрминский;
- в) Иван Кедров.

2. Икымше марий буква-рын лекме ийже:

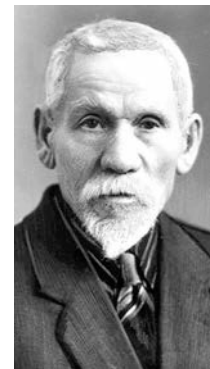
- а) 1775 ий;
- б) 1867 ий;
- в) 1905 ий.

3. Икымше туныктым марий книга-м лукмаште тыршен:

- а) В.М.Васильев;
- б) П.П.Глезденев;
- в) Н.И.Ильминский.

5

Фотошто көмыт улыт? Лўмыштым возыза.

6

Калыкмутым руш йылмыш кусарыза. «Патриотизм» шомакым кузе умыледа?

- Шочмо мланде шкеж деке шупшеш.
- Кажне еглан шке шочмо кундемже шерге.
- Шке мландын кормыж рокшат шерге.

8

Мут-влакым кусарыза да яра верлашке возыза.

Революций деч ончыч _____ (в *Марийском крае*) кажне шўдö ег гыч шымле куд енге йоршын лудын-возен моштыдымо лийын. Кö кагазеш кид-шым пыштен моштен, тудо грамотныйлан _____ (*считался*). Кўлеш кагазым возен, салтак деч толшо _____ (*письмо*) лудын кертше еным ял еда кычал коштыныт. 1920 ийыштат _____ (*среди марийцев*) грамотность 18 процентыш веле шуын. 1930-1940 ийлаште Марий кундемаште туныктымаш паша _____ (*развивалось*).

7

Чын каласыме ойлончо-влакым муза.

● Икымше марий интеллигент-влак кресаньык еш гыч лектыныт.

● Ожно марий-влаклан тунемаш неле лийын огыл.

● Царевкокшайскыште новокрещенский школым 1749 ийыште почыныт.

● Туныктым марий книга-влакым XX курымышто лукташ тўналыныт.

● Озагыште Инородческий учительский семинарийым Октябрь революций марте 120 наре марий ег тунем лектын.

Ребус

Марий Элыште илыше кайыкын лүмжым палыза.

Калык пале

- Теле кече көржым чия – чот йүштö лийшаш.
- Тылзе комдык шочеш – теммешкыже йүштö лиш.

Электротулым аныклыза!

Костя ВОЛКОВЫН сүретше. Шернур, Лажъял.

Носовын геройжым палет?

Руэм посёлкысо книгагудышто «Герои весёлых книг Н.Носова» сылнымут турнир эрта-ралтын. Тудо писательын шочмыжлан 115 ий теммылан пöлеклалтын. Турнирыш Руэм кыдалаш школышто нылымше классыште тунемше-влак ушненыт. Нуно вич командылан шелалтыныт. Эн ончыч Николай Носовын илышыже да творчествож дене палымым ыштенна. Вара команде-шамыч тагасеныт. Виян тагасымаште 4-ше «Б» классыште тунемше-влак (снимкыште) икымше верым сенен налыныт.

Авторын фотожо.

Т.А.КОНЫШЕВА.

Медведево район.

Фокус

Шонанпыл

Күлеш: талинга, воштончыш, вүд, изи понар, кагаз. Талингаш воштончышым пыштыза да вүдым опталза. Понар дене воштончышым волгалтарыза. Палдырныше тулсавышым кагаз дене «кучыза». Кагазыште шонанпыл койшаш.

Палаш огай

Гена крокодил ден Чебурашкылан Москва, Кременчуг, Раменское, Армавир, Ростов-на-Дону, Хабаровск олалаште памятникым шогалтыме.

Сүретым чиялтыза.

ТЕЛЕ		ДЕКАБРЬ	
2 шм	14:00	Вечерняя Осиповин усталык касше Концерт ИЮРАТАШ МЫШ ШОЧЫНАМ... /Я рождён любить.../	2 ш. 30 м.
3 вс	16:00	На русском языке СПАСИ КАМЕР-ЮНКЕРА ПУШКИНА История несостоявшегося подвига	1 ш. 40 м.
8 кг	18:00	Дроме ОЙ, МИЧУ!.. ОХ, ЗИНА!..	1 ш. 30 м.
9 шм	16:00	КЕНЕЖ ЙҮД /Летняя ночь Музыкальный комедий	
10 рш	16:00	МАРИЙ ТИШТЕ КЕЧЕ Кульжонш пайрем кас	
12 кш	18:00	25 ий – Шкетон театр счыныште ТЕАТР – ИЛЫШ, ИЛЫШНА – ТЕАТР Концерт /Театр – жизнь, жизнь – театр	2 ш. 30 м.
13 вр	18:00	ТОРЕШВАТЕ /Украшение стропильной Комедий	2 ш. 30 м.
14 из	18:00	Иван Петрович Петрович шочмыжлан - 130 ий. ТУДЫН УМЫР – ВОЛГЫДО ШҮДЫР Шарнымаш кас	
29 кг	18:00	У Ий концерт ЭХ, ШЕРЕМЕТ, У ИЙ ПАЙРЕМЕТ!	1 ш. 30 м.
30 шм	16:00	У Ий концерт ЭХ, ШЕРЕМЕТ, У ИЙ ПАЙРЕМЕТ!	1 ш. 30 м.

«Ямде лий» газет
Тун редактор
Л.Н.ГРИГОРЬЕВА.
Индекс: П4696.
Тираж 1550 экз.
Заказ
Формат – А-48.

https://vk.com/yamde_lii
<https://t.me/yamedelii>
E-mail: yamde_lii@mari-el.ru
(документ кагазлан),
yamde_lii@mail.ru
(автор-влаклан)
Сайтын адресше: yamdelii.pf

УЧРЕДИТЕЛЬ:
Марий Эл Республикысе Тувара,
печать да калык-влакын пашашт
шотышто министерстве.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме, «Марий Эл Республикысе Правительствын типографийже» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112.

Газетым Кыл, информационный технологий да массовый коммуникаций сферым эскерме шотышто федеральный службын Юл кундем федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме. Номер – ПИ № ТУ52-01404, 2023 ий 22 сентябрьыште пуымо.

0+

Печатьш пуымо жап –
14-00,
фактически – 13-00

Авторын да редакцийын шонымашышт түрлө лийын кертят. Серыш-влак мөнгеш огыт колталт. Ак – кутырен келшыме почеш.

Редакцийын да издательнын адресше:
424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалыкше урем, 20-шо порт.
Тел. 8(8362) 45-22-82.

КОНКУРС

2-шо классыште тунемше-влак (Советский, Ронго) – туныктышышт Э.А.Смирнова дене пырля.

8-ше да 9-ше класслаште тунемше-влак (Шернур, Лажъял) – туныктышо В.В.Волкова дене пырля.

Палемдыме ужашым эше кушто ужда?

Синквейн

Авокадо
Ужарге, тамле.
Пеледеш, кушекш, одарлана.
Шокшо элыште шочеш.
Фрукт.

Аня ПЕТРОВА.
Советский, Орша.
Авторын сүретше.

5 килограмм помидорлан 400 тенгем тўлымö, а 4 килограмм киярлан – кок пачаш шагалрак. 3 килограмм помидорлан да 2 килограмм киярлан мыняр тенгем тўлыман?

$4 \text{ яблока} = 24$
 $3 \text{ вишни} + 1 \text{ яблоко} = 28$
 $2 \text{ вишни} + 3 \text{ банана} = 11$
 $1 \text{ банан} + 1 \text{ яблоко} + 2 \text{ вишни} = ?$

Мыняр лектеш!

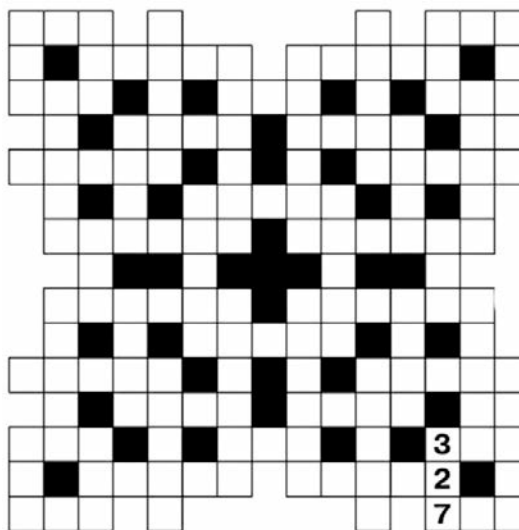

Йодыш-влак олмеш могай числа-шамычым шындыман?

Сану икымше классыш каен. Ынде шотленат мошта. Икана тудын деч аваже йодеш:

- Эргым, кокытыш кокытым ушет гын, мыняр лиеш?
- Авай, мый палем. Нылыт!
- Чын. Тыланет ныл кампетке.
- Шого, мыйже йонгылыш шотлышымыс. Лу лиеш!

Числа-влакым чын шындылза.

183	550	1740	13520	61390	135780
219	564	2368	17991	66947	275680
231	659	3412	25206	70878	583850
280	700	3954	28931	71038	611816
289	712	4747	30251	76342	793731
327	759	7580	30705	78603	793806
335	786	8263	37127	81926	823707
482	820	8415	43099	94068	892137
485	839		48914	94692	949636
491	952		55940	98737	
529	984				

Сүретыште мыняр онго! Шотлыза.

1 декабрь – Хоккейын кечыже. Шайбым капкаш пуртыза.

Интернетысе сүрет-влакым кучылтмо.